

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

במוקד אירועי השבוע

- ✓ ההתנקשות בחיי המדען האיראני מנוצלת לשירות מאבקי הכוח הפוליטיים הפנימיים.
- ✓ ועדת החקירה לאירועי מתקן הכליאה כהריזכ הגישה מסקנותיה: ביקורת על הטיפול בעצירים הפוליטיים לצד הטלת אחריות על מנהיגי האופוזיציה.
- ✓ בכיר באופוזיציה הרפורמיסטית: אין לעודד שימוש באלימות ואין להשוות בין מצבה של איראן כיום למצבה ערב המהפכה האסלאמית.
- ✓ התקשורת האיראנית מבליטה את דברי תא"ל (מיל") עוזי עילם בנוגע לתוכנית הגרעין האיראנית.
- ✓ תמונת השבוע: מכוניתו של מנהיג האופוזיציה, מהדי כרובי, מותקפת על-ידי תומכי הממשלה במהלך ביקורו בעיר קזוין.

ההתנקשות בחיי המדען האיראני בשירות מאבקי הכוח הפוליטיים הפנימיים

על רקע המשבר הפוליטי הנמשך באיראן נוצלה השבוע גם ההתנקשות בחייו של המדען האיראני, מסעוד עלי-מחמדי (Mas'ud Ali Mohammadi), הן על-ידי תומכי הממשלה והן על-ידי האופוזיציה לצרכים פוליטיים. תומכי הממשלה הדגישו את תמיכתו של הפרופסור לפיסיקה מאוניברסיטת טהראן במשטר ואף האשימו את האופוזיציה ביצירת אווירה שעודדה את ההתנקשות בחייו על-ידי גורמים "ציוניים ואמריקאים" ושליחיהם. תומכי האופוזיציה

הרפורמיסטית טענו, לעומת זאת, כי פרופסור עלי-מחמדי נימנה על תומכי מיר-חסין מוסוי ואף רמזו לאפשרות, כי המשטר עצמו היה מעורב בהתנקשות בחייו.

זמן קצר לאחר ההתנקשות בחייו של המדען דיווחה סוכנות הידיעות השמרנית "פארס" מפי אחד מתלמידיו של עלי-מחמדי, כי הפרופסור לפיסיקה היה אדם דתי, נאמן למשטר האסלאמי ולשלטון חכם ההלכה ואף הדגיש לאחרונה בפני הסטודנטים שלו, כי הדרך היחידה לפתור את המשבר הפוליטי הנוכחי באיראן היא במסגרת החוקה והמשטר האסלאמי (פארס, 12 ינואר). סוכנות הידיעות "בורנא ניוז" (Borna News), המזוהה עם תומכי הממשלה, דיווחה אף היא, כי במהלך כנס, שקיים לאחרונה עם סטודנטים בעקבות האירועים האלימים האחרונים במדינה, הדגיש פרופסור עלי-מחמדי את מחויבותו למשטר ולמהפכה וציין, כי יש לפעול ליישוב חילוקי הדעות הפנימיים במדינה (בורנא ניוז, 12 ינואר).

גם מחמד ג'ואד לאריג'אני (Mohammad Javad Larijani), יו"ר המכון האיראני לפיסיקה תיאורטית ואחיהם של יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, ושל יו"ר הרשות השופטת, צאדק לאריג'אני, הגדיר את המדען שחוסל כ"מחויב למהפכה האסלאמית". בראיון לאתר תאבנאכ אמר לאריג'אני, כי פרופסור עלי-מחמדי היה אדם דתי מאוד שתמך במהפכה ובשלטון חכם ההלכה והיה מוכן לעשות הכל למען כבודה של איראן (תאבנאכ, 12 ינואר).

בהודעת גינוי, שפרסם מזכ"ל התאחדות הסטודנטים האסלאמית בעקבות חיסול פרופסור עלי-מחמדי, האשים עלי-רזא אראנינ'אד (Ali Reza Araninejad) את האופוזיציה, כי היא אחראית לאווירה שנוצרה לאחר הבחירות ושאפשרה לגורמים אנטי-מהפכניים להוציא לפועל את ההתנקשות בחייו של המדען הבכיר. אין ספק, אמר אראנינ'אד, כי ההתנקשות בוצעה על-ידי אויבי המשטר: ארה"ב וישראל באמצעות סוכניהן באיראן, אך השאלה היא מי יצר את האווירה שאפשרה לבצע התנקשות כזו. לדבריו, עד לבחירות האחרונות לנשיאות לא העזו הקבוצות האנטי-מהפכניות לבצע פיגועי טרור כאלה, אך הלחץ הגובר בחודשים האחרונים מצד אויבי איראן כנגד המשטר בתמיכת האופוזיציה עודד קבוצות אלה לממש את תוכניותיהן (פארס, 12 ינואר).

אמצעי תקשורת המזוהים עם האופוזיציה הרפורמיסטית העלו, לעומת זאת, תהיות בנוגע לנסיבות מותו של המדען האיראני. האתר ראה-י סבז (Rah-e Sabz) המזוהה עם תומכי מיר-חסין

מוסוי דיווח, כי בניגוד לניסיונות אמצעי התקשורת תומכי הממשלה להציג את פרופסור עלי-מחמדי כתומך המשטר והממשלה, היה למעשה המדען הבכיר מתומכי האופוזיציה הרפורמיסטית. לטענת האתר מופיע שמו של הפרופ' לפיסיקה ברשימת 420 מרצים מאוניברסיטת טהראן, שחתמו ערב הבחירות האחרונות לנשיאות על הודעת תמיכה במועמדותו של מיר-חסין מוסוי.

האתר גם הכחיש דיווח, שהופיע בסוכנות הידיעות השמרנית פארס לפיו קבוצה מלוכנית נטלה אחריות להתנקשות בחייו של המדען. האתר מסר, כי "ההתאחדות המלוכנית של איראן" הכחישה את מעורבותה בהתנקשות והטילה את האחריות לחיסול על שירותי המודיעין האיראנים (ראה-י סבז, 12 ינואר). כמה אתרי אופוזיציה איראנים אף דיווחו, כי המרצה שחוסל התעניין לאחרונה באפשרות לעבור לשבדיה על מנת לעסוק במחקר באוניברסיטת שטוקהולם. על-פי דיווח זה הפסיק לאחרונה המדען את שיתוף הפעולה שלו עם הארגון האיראני לאנרגיה אטומית וייתכן כי המשטר היה מעורב בחיסולו על מנת למנוע ממנו לעזוב את איראן (Iran Press News, 12 ינואר).

ועדת החקירה לאירועי מתקן הכליאה כהריזק הגישה מסקנותיה: ביקורת על הטיפול בעצירים הפוליטיים לצד הטלת אחריות על מנהיגי האופוזיציה

ועדת החקירה המיוחדת, שמונתה על-ידי המג'לס לחקור את האירועים, שהתרחשו באיראן לאחר הבחירות האחרונות לנשיאות, הגישה בראשית השבוע את מסקנותיה למג'לס. במוקד עבודת הוועדה עמדה פרשת עצורי מתקן הכליאה כהריזק (Kahrizak), שהסעירה את איראן בחודשים האחרונים. הפרשה פרצה ביולי 2009, לאחר שמתקן הכליאה בדרום-טהראן נסגר בהנחיית המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, בטענה, כי אין בו "מתקנים מתאימים" הנדרשים לאחזקת העצורים במתקן. ההנחיה ניתנה על רקע דיווחים, לפיהם שלושה עצורים לפחות מצאו את מותם במתקן הכליאה כתוצאה מעינויים ומהתעללות מצד סוהרים ופושעים עימם שהו במעצר. בין העצורים, שמצאו את מותם במתקן, היה גם עבד-אלחסיין רוח-אלאמיני (Abdol Hossein Ruhollamini), בנו של אחד מיועציו הבכירים של מחסן רצ'אאי (Mohsen Reza'i), מזכיר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר ומפקד משמרות המהפכה לשעבר.

באוגוסט 2009 נאלצו שלטונות איראן להודות, כי כמה מעצורי המהומות, שפרצו במדינה לאחר הבחירות לנשיאות, מצאו את מותם במתקן הכליאה בשל תנאים קשים בהם הוחזקו. מפקד כוחות ביטחון הפנים, אסמאעיל אחמדי-מקדם (Esmā'il Ahmadi-Moqaddam), הודה, כי כמה עצירים הוכו על-ידי סוהרים וכי חלק מהאחראים במתקן התרשלו בתפקידם.

כאט'ם ג'אלאלי (Kazem Jalali), חבר המג'לס ודובר ועדת החקירה הפרלמנטאריה שמונתה לחקור את האירועים, סקר השבוע בפני חברי המג'לס את עיקרי ממצאי הוועדה. הוועדה מתחה ביקורת חריפה על ההחלטה להעביר קרוב ל-150 מעצורי המהומות למתקן הכליאה כהריזק, שנועד לשמש פושעים מסוכנים ומכורים לסמים, והטילה את האחריות להחלטה זו על התובע הכללי לשעבר של טהראן, סעיד מרתצ'אוי (Sa'id Mortazavi). עוד קבעה הוועדה, כי העצורים

במתקן סבלו מתנאים בלתי-אנושיים ואכזריים וכי ההתרחשויות במתקן מהוות פגיעה בעצורים ובכבוד המשטר האסלאמי. הועדה המליצה לרשות השופטת לפתוח בהליכים משפטיים נגד האחראים לאירועים במתקן הכליאה וכן לחקור את נסיבות מותם של שלושה צעירים, שמצאו את מותם בעת שהותם במעצר במתקן.

הועדה דחתה, עם זאת, טענות שהושמעו בחודשים האחרונים על-ידי מנהיג האופוזיציה, מהדי כרובי (Mehdi Karoubi), לפיהן סבלו העצירים הפוליטיים מהתעללות מינית. לדברי דובר הועדה, לא נמצאו במהלך עבודת הועדה עדויות או מסמכים כלשהם, שעשויים להעיד על התעללות מינית כנגד העצורים.

▲ نمایی کلی از سالن بازداشتگاه و سرویسهای انتهای بازداشتگاه

מתקן הכליאה כהריזכ (תאבנאכ, 5 אוקטובר, 2009)

בסיכום עבודת הועדה נכתב, כי חקירת האירועים, שהתרחשו באיראן לאחר הבחירות לנשיאות, אינה יכולה להתעלם מה"שקרים" שהופצו בנוגע לזיופים שהתרחשו כביכול במהלך הבחירות ומהתנהלותם הבלתי-חוקית של מפרי הסדר במהלך האירועים. הועדה אף מצאה לנכון להטיל על שני מנהיגי האופוזיציה הרפורמיסטית (מיר-חסין מוסוי ומהדי כרובי) את האחריות להפרת החוק והסדר ולהסתת רגשות הציבור, שפגעו לדברי הועדה בקדושת המשטר האסלאמי (סוכנויות הידיעות, 10 ינואר).

דאריוש קנברי (Daryush Qanbari), דובר סיעת המיעוט הרפורמיסטית במג'לס, הגדיר את דוח הועדה כ"צעד חיובי" אך הוסיף כי הדוח אינו מלא ומספק, כיוון שאין בו התייחסות לחלק מהאירועים שהתחוללו לאחר הבחירות, כגון: התקרית האלימה במעונות אוניברסיטת טהראן ומותו החשוד של הרופא שעבד במתקן המעצר כהריזכ (פ'רלמאן ניו, 10 ינואר).

בכיר באופוזיציה הרפורמיסטית: אין לעודד שימוש באלימות ואין להשוות בין מצבה של איראן כיום למצבה ערב המהפכה האסלאמית

בעקבות מהומות העאשורא ועל רקע קריאות מצד גורמי אופוזיציה איראנים במערב לתנועת המחאה הרפורמיסטית באיראן להסלים את מאבקה נגד המשטר, פרסם לאחרונה בכיר באופוזיציה הרפורמיסטית מכתב פומבי בו הזהיר מפני שימוש באלימות מצד "התנועה הירוקה".

עזתאללה צחאבי (Ezatollah Sahabi), ממנהיגי "תנועת החופש של איראן", ארגון אופוזיציה שפעילותו נאסרה בעשור האחרון על-ידי שלטונות איראן, קרא במכתב, שהפנה לגולים האיראנים בחו"ל, שלא לעודד את האופוזיציה באיראן לנקוט באלימות. עוד ציין מנהיג האופוזיציה, כי אין מקום להשוואה בין המצב המהפכני בו הייתה איראן נתונה בשנת 1978 לבין המצב בו היא נתונה כיום.

עזתאללה סחאבי (משמאל) עם נשיא איראן לשעבר, מחמד ח'אתמי

במכתבו מציין סחאבי, כי לנוכח חשיבותם הרבה של האזרחים האיראנים המתגוררים בחו"ל בעיצוב דעת הקהל בעולם בנוגע למצב באיראן, הוא מבקש להדגיש בפניהם שתי נקודות מרכזיות בנוגע למצב הנוכחי.

ראשית, למשטר האיראני יש אינטרס, שתנועת המחאה הרפורמיסטית תיפנה לכיוון של קיצוניות ואלימות, על מנת להצדיק את דיכוייה. שימוש באלימות על-ידי "התנועה הירוקה" יזיק לדברי סחאבי לאיראן, לעם האיראני ולה עצמה, כיוון שמי שינצח כתוצאה מכך הוא המשטר המדכא, שישתמש בכך בתור תירוץ לדכא את האופוזיציה ולגייס תמיכה בקרב אנשי דת, אזרחים דתיים ושמרנים מבקרי הממשלה. הניסיון ההיסטורי בעולם ובאיראן מוכיח, כי שימוש באלימות אינו מוביל לתוצאות חיוביות וכי מי שמנצח באמצעות אלימות, ממשיך לנקוט בדיכוי ובאלימות לאחר שהוא מגיע לשלטון.

שנית, אסור להשוות את האירועים הנוכחיים באיראן לתקופת המהפכה האסלאמית. המצב כיום אינו דומה לדברי סחאבי למצב שהיה בשנת 1963 [ניסיון ההתקוממות הכושל של ח'מיני נגד השאה] כאשר השלטונות הצליחו לדכא ולחסל את תנועת המחאה העממית, או לשנת 1978 כאשר העם והחברה מצד אחד והממשלה והמשטר מצד אחר ניצבו בפני תנאים מהפכניים.

סחאבי מזהיר מפני הסתה לאלימות תוך התבססות על הערכות קיצוניות ומוגזמות ומפני ניסיון להקצין את דרישותיה וסיסמאותיה של האופוזיציה הרפורמיסטית על בסיס השוואה בלתי-נכונה בין המצב כיום לבין תקופת המהפכה האסלאמית. לדבריו, מהפכה באיראן אינה אפשרית כיום וגם אינה רצויה. הניסיון ההיסטורי באיראן מאז תקופת ראש הממשלה מחמד מצדק [Mohammad Mossadeq], ראש ממשלת איראן בשנים 1951-1953, שעמד בראש התנועה

העממת להלאמת הנפט] מוכיח, שתנועה אבולוציונית והתנהלות על בסיס דרישות הגיוניות ומתונות יכולות להניב תוצאות טובות יותר ובנות-קיימא.

עוד מציין סחאבי במכתבו, כי החברה האיראנית הינה חברה פלורליסטית המורכבת מאזרחים דתיים מאוד, מסורתיים וחילוניים, מאנשי ימין ושמרנים ומאנשי שמאל ואופוזיציה. אסור להקצין את הסיסמאות בהן עושה האופוזיציה שימוש באופן שיביא לכך, שחלק מבכירי אנשי הדת, מהשמרנים מבקרי הממשלה ומקרב החלקים המסורתיים בחברה האיראנית יעברו לתמוך בזרם הפוליטי השולט כיום במדינה. גם "התנועה הירוקה" עצמה היא פלורליסטית והקצנת דרישותיה וסיסמאותיה עלולה לחזק את הזרם הניצב מולה וליצור מתחים ופילוג בשורותיה.

סחאבי מזהיר מפני נטייתם המובנת של גולים איראנים המעוניינים לשוב לארצם לפיזיות ולנמהרות. חלק מהם מלאי שנאה עזה כלפי המהפכה והרפובליקה האסלאמית והדבר גורם להם לאמץ קו קיצוני, רגשני ובלתי-הגיוני. לאזרחים האיראנים, ובעיקר לצעירים שבהם, יש לדברי סחאבי זכות לבטא מורת רוח ועצבנות לנוכח דיכוי דרישותיהם ותנועתם העממית על-ידי השלטונות. אך על האסטרטגיה הפוליטית להתבסס על הערכת העוצמה, האינטרסים ומאזן הכוחות בין הכוחות החברתיים השונים ולא רק על בסיס "האמת" והזכויות. גם אם הייתה המהפכה טובה עבור איראן והעם האיראני, הרי שהתנאים כיום אינם מהפכניים. סחאבי טוען, כי יש לבסס את דרישותיה של האופוזיציה על סולידריות לאומית ועל גבולות יכולתם של האזרחים. לא רק השימוש בנשק, כי אם גם מאבק פוליטי הגיוני ובלתי-אליים שנמשך מספר שנים אל מול דיכוי ומאסרים, מהווה סוג של הקרבה ולעיתים הוא אף קשה יותר. יש לשלוט על אופן המאבק ועל הרגשות למען הדורות הבאים ולמען עתיד העם האיראני וארצו וללמוד את הלקח ההיסטורי ממאבקה של איראן למען חירות וצדק (ראה-י סבז, 2 ינואר).

התקשורת האיראנית מבליטה את דברי תא"ל (במיל') עוזי עילם בנוגע לתוכנית הגרעין האיראנית

הצהרותיו האחרונות של תא"ל (במיל') עוזי עילם, מנכ"ל הועדה הישראלית לאנרגיה אטומית לשעבר, בנוגע לתוכנית הגרעין האיראנית זכו השבוע לסיקור נרחב באמצעי התקשורת האיראנים. בראיונות, שהעניק לאחרונה לאמצעי תקשורת בישראל ובמערב בעקבות פרסום ספר זיכרונותיו "קשת עילם", אמר עילם, כי איראן רחוקה מאוד מהשלמת יכולתה הגרעינית. הוא גם טען, כי גורמי הביטחון בישראל מפריזים בהערכת האיום האיראני וכן שלל אפשרות למתקפה צבאית ישראלית כנגד מתקני הגרעין באיראן.

אמצעי תקשורת רבים באיראן דיווחו השבוע בהרחבה על הצהרותיו של תא"ל עילם והדגישו, כי הערכותיו של "הגנרל הישראלי" מנוגדות להערכות, שהושמעו לאחרונה על-ידי ראש אמ"ן, האלוף עמוס ידלין, בנוגע ליכולתה של איראן לבנות מתקן גרעיני אחד לפחות עד סוף שנת 2010. עוד הדגישו אמצעי התקשורת האיראנים, כי הצהרותיו של עילם בנוגע למגבלות הניצבות בפני מתקפה צבאית ישראלית באיראן מנוגדות להכרזותיהם הפומביות של חלק ממנהיגי ישראל ולטענות, שהתפרסמו בחודשים האחרונים בתקשורת הישראלית והמערבית בנוגע

לאפשרות למתקפה צבאית נגד יעדי הגרעין באיראן במקרה של כישלון הסנקציות הבינלאומיות המוטלות על איראן (סוכנויות הידיעות האיראניות, 10-11 ינואר).

בדיווח על דבריו של תא"ל עילם, שהופיע השבוע ביומון האולטרה-שמרני "כיהאן", נכתב, כי להערכת "פרשנים פוליטיים" נועדו "שקרי הציונים" והפרזותיהם בנוגע לאיום הגרעין האיראני לאפשר לישראל לקבל סיוע כספי מארה"ב וממדינות המערב על מנת לפתור את "בעיות הפנים של המשטר הציוני" (כיהאן, 11 ינואר).

סוכנות הידיעות השמרנית פארס לא הסתפקה בדיווח על דבריו של תא"ל עילם ודיווחה השבוע, כי פרשנים צבאיים ישראלים נוספים הזהירו לאחרונה מפני תקיפה צבאית ישראלית באיראן בשל השלכותיה האפשריות. הסוכנות הביאה מדבריהם של הכתב הצבאי של עיתון "הארץ", עמוס הראל, ושל האלוף (במיל') יצחק בן-ישראל, שהטילו על-פי דיווח סוכנות הידיעות ספק רב ביכולתה של ישראל לבצע מתקפה צבאית באיראן. הסוכנות ציינה, כי מומחים ופרשנים אלו הזהירו לאחרונה, כי אין בידי ישראל יכולת מבצעית להוציא אל הפועל מתקפה כזו וכי במקרה של מהלך צבאי נגד מתקני הגרעין של איראן תאלץ ישראל לספוג תגובה חריפה וחסרת תקדים הן מצד איראן והן מצד חזבאללה וחמאס וכן להתמודד עם השלכות מדיניות חמורות בזירות הבינלאומית והאזורית-ערבית (פארס, 11 ינואר).

תמונת השבוע: מכוניתו של מנהיג האופוזיציה, מהדי כרובי, מותקפת על-ידי תומכי הממשלה במהלך ביקורו בעיר קזוין (רג'א ניז)

